

Νέοι και Ψυχολογία

Υπεύθυνη Καθηγήτρια :Ευτυχία Καλοχριστιανάκη
Ερευνητική Εργασία Ομάδας: «Ψυχολογία Νέων»

Καρουζάκη Πέλα

Μπούζα Κατερίνα

Ταμπακάκης Στέφανος

Τζακαράκης Αντώνης

Φραγκιαδάκης Γιώργος

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
Νεοί και προβλήματα.....	4
Χρήση Ουσιών	6
Ενδοσχολική Βία.....	9
➤	Μ
ορφές ενδοσχολικής βίας.....	10
➤	Ψ
υχοκοινωνικές επιπτώσεις της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στα παιδιά	11
➤	Τ
ρόλοι πρόληψης και αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού .	12
•	Τ
τι πρέπει να κάνουν οι γονείς.....	13
Ενδοικογενειακή Βία	14
Χάσμα Γενεών	16
➤	Α
ίτια διεύρυνσης του χάσματος στην εποχή μας.	17
➤	Π
ροτάσεις γεφύρωσης του χάσματος.	18
Πηγές:.....	20

Εισαγωγή

Για το Β τετράμηνο του σχολικού έτους 2012-2013 στο Γενικό Λύκειο Μοιρών στα πλαίσια της ερευνητικής μας εργασίας «Μια ματιά στην καθημερινότητα των νέων» της Β΄ τάξης, πραγματοποιήθηκε η παρούσα ερευνητική έκθεση με το υπόθεμα ‘Νέοι και Ψυχολογία’

Θέμα της ομάδας μας συγκεκριμένα είναι:

- Νέοι και προβλήματα
- Χρήση Ουσιών
- Χάσμα Γενεών
- Ενδοοικογενειακή Βία
- Ενδοσχολική Βία

Ζώντας καθημερινά τη ζωή ενός νέου θελήσαμε να ‘ρίξουμε’ μια ματιά στην καθημερινότητά του. Πιο συγκεκριμένα η ομάδα μας ανέλαβε να διερευνήσει τις διάφορες πτυχές της ψυχολογίας του .Αρχικά ξεκινήσαμε με αναζήτηση πληροφοριών από το εγκυκλοπαίδειες ,άρθρα ,εφημερίδες και περιοδικά. Έπειτα διασταυρώσαμε τις πληροφορίες μας μέσα από σχετικές ιστοσελίδες του διαδικτύου.

Θεωρήσαμε την εργασία σημαντικά να πραγματοποιηθεί διότι με αυτόν τον τρόπο θα ικανοποιούσαμε την περιέργειά μας και θα μας λύνονταν διάφορα ερωτήματα.

Νεοι και προβλήματα

Τα προβλήματα των εφήβων έχουν αυξηθεί απειλητικά τα τελευταία χρόνια. Αρχικά κύριος παράγοντας για την αύξηση αυτών των προβλημάτων αποτελεί η δυσκολία που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι να βρουν δουλειά. Είτε γιατί χρειάζονται περισσότερες γνώσεις, είτε γιατί δεν υπάρχουν πολλές κενές θέσεις εργασίας.

Αναλυτικότερα όμως οι έφηβοι αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικής αποδοχής και αναγνώρισης. Χρειάζονται δηλαδή στήριξη όσο από τους φίλους τους όσο και από τους γονείς τους. Έτσι πολλοί έφηβοι που είναι κοινωνικά μη αποδεκτοί προσπαθούν να βρουν λύσεις μέσω των ναρκωτικών και του καπνίσματος. Στην πραγματικότητα και οι ίδιοι το ξέρουν ότι όχι μόνο αυτή δεν είναι μια διέξοδος από τα προβλήματά τους αλλά μια εισαγωγή στο σχέδιο αυτοκαταστροφής τους. Υπάρχουν όμως και άλλα προβλήματα που προέρχονται από την απόρριψη των εφήβων. Ένα από αυτά είναι και η κατάθλιψη η οποία μπορεί να οδηγήσει ακόμα και στην αυτοκτονία.

Επιπλέον οι έφηβοι προκειμένου να εξασφαλίσουν ένα καλύτερο αύριο υποχρεώνονται εκτός από τα μαθήματα του σχολείου να παρακολουθούν και αυτά του φροντιστηρίου. Έτσι ο έφηβος ως μαθητής δέχεται τόση πίεση με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ανταπεξέλθει ούτε στις δυσκολίες του σχολείου αλλά ούτε και σ' αυτές του φροντιστηρίου. Δεν είναι όμως μόνο η πίεση που του ασκείται το μόνο πρόβλημα, αλλά και ο χρόνος. Σε περίπτωση όμως που ένας έφηβος προσπαθήσει να αξιοποιήσει όλο του τον χρόνο στο διάβασμα τα αποτελέσματα δεν θα είναι μόνο θετικά. Ίσως μάλλον τα αρνητικά να είναι περισσότερα. Ο έφηβος τότε δεν θα έχει χρόνο να παίξει με τους φίλους του και να διασκεδάσει για να ξεχαστεί έστω και για λίγο από το καθημερινό άγχος. Επίσης το να κάθεται τόση ώρα πάνω από το βιβλίο διαβάζοντας θα έχει αρνητικές επιπτώσεις και στην υγεία του. Γιατί εκτός από την υπερκόπωση (πνευματική εξάντληση και λιγότερο σωματική), μπορεί να αναγκαστεί να φορέσει γυαλιά από μικρή ηλικία. Ίσως και να μείνει παχύσαρκος λόγω της ελάχιστης σωματικής του άσκησης.

Επιπροσθέτως, τα προβλήματα των εφήβων έχουν αυξηθεί απειλητικά τα τελευταία χρόνια. Κατά την γνώμη μου, κύριος παράγοντας για την αύξηση αυτών των προβλημάτων αποτελεί η δυσκολία που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι να βρουν δουλειά. Είτε γιατί χρειάζονται περισσότερες γνώσεις, είτε γιατί δεν υπάρχουν πολλές κενές θέσεις εργασίας.

Όσα όμως και να είναι τα προβλήματα των εφήβων και όσο δύσκολα και να είναι αυτά σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να τα παρατήσουν και να απογοητευτούν, γιατί ως γνωστόν όλα τα προβλήματα έχουν και κάποια λύση. Προβλήματα υπάρχουν παντού, αλλά είναι πιο εύκολα και άλλα πιο δύσκολα. Τα προβλήματα των εφήβων κατατάσσονται στην κατηγορία των δύσκολων προβλημάτων που όμως μεγάλο ποσοστό ανθρώπων έχουν καταφέρει να αντιμετωπίσουν (να ξεπεράσουν) και συνέχισαν έτσι τη ζωή τους. Σημασία έχει κάθε φορά

που υπάρχει ένα πρόβλημα να προσπαθούμε να το αντιμετωπίσουμε. Το αν θα βγούμε νικητές δεν έχει πάντα σημασία γιατί όποιος και να είναι ο προορισμός, το ταξίδι είναι αυτό που μετράει περισσότερο.

Χρήση Ουσιών

Η χρήση εξαρτησιογόνων ή ψυχοδραστικών ή ψυχότροπων ουσιών εμφανίζεται πρώιμα στην ιστορία των ανθρώπινων κοινωνιών. Ωστόσο, η παρουσία και η λειτουργία τους διαφοροποιούνται μεταξύ των κοινωνιών και των ιστορικών περιόδων και καλύπτουν διαφορετικές σε κάθε περίπτωση κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες και κατ' επέκταση διαφορετικές ατομικές ανάγκες.

Σήμερα, η χρήση, η κατάχρηση ουσιών και η εξάρτηση από αυτές (σε διαφορετικό βαθμό και έκταση μεταξύ των κοινωνιών) έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις και αποτελεί φαινόμενο επιβαρυντικό και καταστροφικό, τόσο για τις κοινωνίες, όσο και για τα μέλη τους.

Ως εξάρτηση ορίζεται η συνεχής ανάγκη για χρήση ψυχοδραστικών ουσιών, που γίνεται με στόχο την αλλαγή της διάθεσης, παρά την ύπαρξη σημαντικών προβλημάτων που σχετίζονται με τη λήψη τους. Η εξάρτηση από ουσίες συνοδεύεται από ένα σύνολο συμπτωμάτων (διάθεσης, συμπεριφοράς, κ.λπ.) που οδηγούν σε δυσπροσαρμοστική συμπεριφορά.

Η εξάρτηση μπορεί να είναι:

- Σωματική: όταν ο οργανισμός του χρήστη δεν μπορεί να λειτουργήσει φυσιολογικά χωρίς τη χρήση.
- Ψυχολογική: όταν ο χρήστης έχει την ανάγκη της ουσίας για να διατηρήσει την ψυχική του συνοχή.

Όλες οι περιπτώσεις σωματικής εξάρτησης εμπεριέχουν την ψυχική, ενώ δε συμβαίνει πάντα το αντίθετο. Συνήθως ένα άτομο θεωρείται εξαρτημένο όταν ισχύουν

τρία από τα παρακάτω για μεγάλο χρονικό διάστημα: Έντονη επιθυμία χρήσης: χρήση της ουσίας σε μεγάλες ποσότητες ή για μεγάλες χρονικές περιόδους.

Ανάπτυξη ανοχής στη χρήση. Ανάγκη για συνεχή αύξηση των δόσεων της ουσίας που χρησιμοποιείται. Μείωση της επίδρασης της ουσίας παρά το ότι χρησιμοποιείται η ίδια ποσότητα ουσίας. Εμφάνιση στερητικού συνδρόμου, όταν διακοπεί ή μειωθεί η χρήση.

Ανάλωση σημαντικού χρόνου γύρω από τη χρήση ουσιών ή την αναζήτηση τους.

Εγκατάλειψη σημαντικών δραστηριοτήτων (κοινωνικών, επαγγελματικών,

εκπαιδευτικών, ψυχαγωγικών κ.ά.) λόγω της χρήσης. Σωματικά, ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα που προκαλούνται από τη χρήση. Εμμονή στη χρήση, παρόλη την επίγνωση των σωματικών ή ψυχολογικών προβλημάτων που επιφέρει. Ανεπιτυχείς προσπάθειες

ελέγχου ή διακοπής της χρήσης. Η εξάρτηση, διαφοροποιείται από τη χρήση και την κατάχρηση παρά το ότι σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να συμπίπτουν. Κατάχρηση ουσίας είναι η συνεχής ή υπερβολική χρήση μιας ψυχοτρόπου ουσίας με τρόπο που να διαφέρει του γενικά αποδεκτού. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί το αλκοόλ. Μπορεί κάποιος να κάνει χρήση αλκοόλ, χωρίς να είναι εξαρτημένος π.χ. να συνοδεύει το φαγητό του με ένα-

δύο ποτήρια κρασί, να κάνει κατάχρηση χωρίς να είναι εξαρτημένος π.χ. να μεθύσει σε κάποια φάση της ζωής του ή να μεθά αρκετά συχνά. Ωστόσο η συχνή χρήση ή και κατάχρηση βρίσκονται πολύ κοντά στην εξάρτηση. Εξαρτησιογόνος ή ψυχοδραστική ή ψυχοτρόπος ουσία είναι κάθε φυσική ή χημική ουσία, η οποία μεταβάλλει τον τρόπο λειτουργίας του ανθρώπινου σώματος, επιδρά στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα και χρησιμοποιείται για να αλλάξει τη διάθεση. Η επίδραση στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα φέρνει αλλαγές στη συμπεριφορά, στη συναισθηματική του κατάσταση, στην αντίληψη και τη σκέψη του ατόμου. Οι εξαρτησιογόνες ουσίες μπορεί να είναι ουσίες νόμιμες (καπνός, οινοπνευματώδη ποτά κ.ά.) ή παράνομες (χασίς, ηρωίνη, κ.ά.).

Τα ναρκωτικά σήμερα

Τα ναρκωτικά, όπως η κάνναβη και η ηρωίνη, που προέρχονται από φυτά, εξακολουθούν να είναι οι περισσότερο διαδεδομένες ουσίες χρήσης στον κόσμο. Η κάνναβη κατατάσσεται πρώτη με 140 εκατομμύρια καταναλωτές ή το 2,5% του παγκόσμιου πληθυσμού. Οι πιο επικίνδυνες ουσίες, η ηρωίνη και η κοκαΐνη, καταναλώνονται από 8 και 13 εκατομμύρια ανθρώπους αντίστοιχα. Η ηρωίνη έρχεται συνεχώς πρώτη στις αναφορές γύρω από τα επείγοντα περιστατικά και τους θανάτους που συνδέονται με τη χρήση. Η ηρωίνη και η κοκαΐνη προκαλούν πόνο στα άτομα και τις οικογένειές τους. Η παράνομη παραγωγή και το εμπόριο τους είναι επίσης επιβλαβείς για την εθνική οικονομία και, κατά συνέπεια, για την κοινωνική και πολιτική ευημερία των κρατών.

Χάρη στα τεράστια κέρδη τους, οι οργανώσεις που διακινούν ναρκωτικά μπορούν να εισχωρούν, να διαφθείρουν και να αποσταθεροποιούν την οικονομία και τους θεσμούς των χωρών σε διάφορα μέρη του κόσμου. Οι διασυνδέσεις μεταξύ του παράνομου εμπορίου ναρκωτικών και της πώλησης παράνομων όπλων με στόχο την προώθηση της δράσης στασιαστικών κινημάτων και τρομοκρατικών ομάδων είναι γνωστές.

Η παράνομη καλλιέργεια της κάνναβης είναι ευρέως διαδεδομένη σε όλον τον πλανήτη και φαίνεται πως παραμένει σταθερή. Αντιθέτως, η παγκόσμια παραγωγή οπίου και κοκαΐνης, που εντοπίζεται σε συγκεκριμένες περιοχές, αυξήθηκε σημαντικά κατά τις δεκαετίες του 1970 και 1980. Το παράνομο όπιο και η παράνομη ηρωίνη προέρχονται σε ποσοστό σχεδόν 90 % από τη Νοτιοανατολική και Νοτιοδυτική Ασία. Οι δύο μεγαλύτερες οπιοπαραγωγές χώρες είναι το Αφγανιστάν και η Μαϊνμάρη, ενώ το Λάος κατατάσσεται τρίτο με διαφορά. Η παπαρούνα από την οποία εξάγεται το όπιο καλλιεργείται επίσης παράνομα στην Κολομβία, την Ινδία, το Μεξικό, το 13 Πακιστάν, την Ταϊλάνδη και το Βιετνάμ. Η Βολιβία, η Κολομβία και το Περού προμηθεύουν το 98% περίπου της παγκόσμιας παραγωγής φύλλων κόκας. Μικρής κλίμακας καλλιέργειες γίνονται επίσης σε γειτονικές χώρες, όπως η Βραζιλία, ο Ισημερινός και η Βενεζουέλα.

Στις αγροτικές περιοχές της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής, 700.000 περίπου οικογένειες, ή σχεδόν 4 εκατομμύρια άνθρωποι, ζούνε από εισοδήματα που αποφέρει η καλλιέργεια φύλλων κόκας και οπιοπαπαρούνας. Οι περισσότεροι από αυτούς βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας και από τις καλλιέργειες αυτές εξαρτάται το 50% περίπου του εισοδήματός τους. Παρόλο που το εμπόριο ναρκωτικών τους βοηθά ενίοτε να αντιμετωπίσουν την έλλειψη τροφίμων και την αστάθεια των αγροτικών αγορών, η οικονομική εξάρτηση από την παράνομη καλλιέργεια δεν είναι δυνατή μακροπρόθεσμα. Η καλλιέργεια φύλλων κόκας και οπιοπαπαρούνας κάνει τους αγρότες ευάλωτους στην εκμετάλλευση των ανελέητων μεσαζόντων. Επιπλέον, αντιμετωπίζουν τη διαρκή απειλή του να υποχρεωθούν να εκχερσώσουν τις καλλιέργειές τους. Σε χώρες όπως η Κολομβία πολλοί κερδίζουν ένα πενιχρό εισόδημα δουλεύοντας σε μεγάλες εμπορικές φάρμες που ανήκουν στους εμπόρους ναρκωτικών. Οι περισσότερες από τις 700.000 οικογένειες θα στρέφονταν ευχαρίστως σε άλλες πηγές εισοδήματος, εάν τους δίνονταν οι κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις.

Ενδοσχολική Βία

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός μεταξύ των μαθητών έχει αρχίσει να γίνεται αντικείμενο προσοχής, συζήτησης και μελέτης και στην Ελλάδα. Θεωρείται πλέον κοινωνικό πρόβλημα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών που διεξάγονται σε σχολεία της χώρας μας.

Οι όροι που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν το φαινόμενο είναι: «ενδοσχολική βία», «εκφοβισμός» και «θυματοποίηση». Ορίζουν μια κατάσταση κατά την οποία ασκείται **εσκεμμένη, απρόκλητη, συστηματική και επαναλαμβανόμενη βία και επιθετική συμπεριφορά με σκοπό την επιβολή, την καταδυνάστευση και την πρόκληση σωματικού και ψυχικού πόνου σε μαθητές από συμμαθητές τους, εντός και εκτός σχολείου.**

Δυστυχώς, σε πολλές περιπτώσεις τα περιστατικά βίας και εκφοβισμού στα σχολεία δεν αντιμετωπίζονται κατάλληλα. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα τα περιστατικά ενδοσχολικής βίας αποσιωπούνται διότι θεωρείται ότι εκθέτουν και στιγματίζουν τους θύτες, τα θύματα και το κύρος του σχολείου. Γενικά, παρατηρείται έλλειμμα ενημέρωσης, περιορισμένη ευαισθητοποίηση και σχετική άγνοια για τον τρόπο αντιμετώπισης του προβλήματος, καθώς οι γονείς μιλούν ελάχιστα για το πρόβλημα με τα παιδιά τους, οι μαθητές-θύματα συχνά αντιδρούν με απόσυρση και αποφεύγουν να ζητήσουν βοήθεια από τους ενήλικες και τέλος οι εκπαιδευτικοί συζητούν ελάχιστα στην τάξη τις συμπεριφορές βίας και εκφοβισμού.

Αιτίες του φαινομένου της ενδοσχολικής βίας

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός είναι σύνθετο φαινόμενο και στην εκδήλωσή του συμβάλλει η αλληλεπίδραση ατομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων.

Για ποιούς λόγους ένα παιδί μπορεί να δέχεται επιθέσεις εκφοβισμού και βίας στο σχολείο;

Πάρα πολλοί μαθητές σε όλο τον κόσμο δέχονται επιθέσεις εκφοβισμού και βίας στο σχολείο. Το γεγονός, όμως, αυτό δεν σημαίνει ότι έχουν κάνει κάτι λανθασμένο που να δικαιολογεί την εκδήλωση τέτοιου είδους συμπεριφορών εναντίον τους. Πολλές φορές στόχος γίνεται το "διαφορετικό", το οποίο μπορεί να αφορά σε οποιοδήποτε ανθρώπινο γνώρισμα, είτε εξωτερικό είτε εσωτερικό.

Για παράδειγμα το χρώμα του δέρματος, η εθνικότητα, το φύλο, το βάρος, η σχολική επίδοση, η κοινωνική συστολή. Με την έννοια αυτή ο καθένας μπορεί να γίνει στόχος

εκφοβιστικών και βίαιων συμπεριφορών σε κάποια φάση της ζωής του και συνεπώς το συγκεκριμένο φαινόμενο μας αφορά όλους.

Για ποιους λόγους ένας μαθητής αναπτύσσει εκφοβιστικές και βίαιες συμπεριφορές;

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που μπορεί να συμβάλλουν ώστε ένα παιδί να εκδηλώνει επιθετικές και βίαιες συμπεριφορές. Η εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών είναι σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα πολυποίκλων εμπειριών και ερεθισμάτων στα οποία έχει εκτεθεί το παιδί που εκφοβίζει κατά τη διάρκεια της αναπτυξιακής του πορείας. Τα παιδιά που εκφοβίζουν μπορεί σε άλλο χώρο ή χρόνο να ήταν ή και να είναι ακόμα και τώρα αποδέκτες εκφοβιστικών και βίαιων συμπεριφορών.

Οι μαθητές συχνά εκφοβίζουν για να νιώσουν ανώτεροι από τους άλλους καθώς αντλούν ισχύ και δύναμη από τη συγκεκριμένη μορφή συμπεριφοράς. Επίσης, μέσα από την εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών μπορεί να στοχεύουν στο να τραβήξουν την προσοχή, να τύχουν αποδοχής και να γίνουν περισσότερο δημοφιλείς από ότι ήταν στο παρελθόν. Στην πραγματικότητα, όμως, δεν γίνονται περισσότερο δημοφιλείς, αλλά αντίθετα η πλειοψηφία της μαθητικής κοινότητας τους φοβάται και προσπαθεί να τους αποφύγει. Ακόμα, οι μαθητές που εκφοβίζουν σε αρκετές περιπτώσεις είναι δυστυχισμένοι και προσπαθούν να μεταφέρουν το έλλειμμα χαράς που νιώθουν στους άλλους. Ένα άλλο στοιχείο που συνδέεται με την εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών είναι και τα συναισθήματα ζήλιας που μπορεί να νιώθει το παιδί που εκφοβίζει για τον αποδέκτη της εκφοβιστικής συμπεριφοράς. Οι μαθητές που εκφοβίζουν στοχεύουν στη "διαφορετικότητα" του άλλου για να τον κάνουν να νιώσει άσχημα για τον εαυτό του και να τον απαξιώσουν.

Μορφές ενδοσχολικής βίας

Η ενδοσχολική βία μπορεί να πάρει διάφορες μορφές:

- απειλή τραυματισμού ή φυσικός τραυματισμός κάποιου. Εκδηλώνεται με χειρονομίες, σπρωξίματα, ξυλοδαρμούς.
- συστηματική χρησιμοποίηση υβριστικών εκφράσεων, φραστικών επιθέσεων, προσβολών και απειλών, ειρωνείας, χρήση παρατσουκλιών.
- εκβιασμοί για απόσπαση χρημάτων ή προσωπικών αντικειμένων.
- προσπάθεια για κοινωνική απομόνωση, για άσκηση επιρροής στην ομάδα των συνομηλίκων ώστε να αισθανθούν αντιπάθεια για κάποιο συγκεκριμένο συμμαθητή τους.
- αποστολή απειλητικού ή υβριστικού υλικού μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, των υπηρεσιών MMS και SMS που παρέχουν τα κινητά τηλέφωνα και των διαδικτυακών τόπων κοινωνικής δικτύωσης, χρήση ή παραποίηση των προσωπικών δεδομένων κάποιου ατόμου.

- διάδοση αρνητικών σχολίων εξαιτίας της καταγωγής, της κοινωνικής τάξης, της οικονομικής κατάστασης, της διαφορετικότητας.
- σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση με ανήθικες χειρονομίες, ανεπιθύμητο άγγιγμα, μέχρι και σοβαρές σεξουαλικές επιθέσεις.

Ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στα παιδιά

Οι συνέπειες της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στα παιδιά είναι σοβαρές και καθοριστικές για την ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη και εξέλιξη.

Τα παιδιά που γίνονται θύματα εκφοβισμού και βίας είναι δυνατόν να νοιώσουν έντονο άγχος και αισθήματα ανασφάλειας, να έχουν φοβίες, να παρουσιάσουν σχολική άρνηση, να απουσιάζουν συχνά από το σχολείο, να οδηγηθούν σε σχολική αποτυχία, να εμφανίσουν μαθησιακές δυσκολίες, ψυχοσωματικά προβλήματα όπως πονοκέφαλους, πόνους στην κοιλιά, διαταραχές ύπνου, καθώς και κατάθλιψη.

Τα παιδιά θύτες, δηλαδή αυτά που ασκούν τη βία και τον εκφοβισμό, αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο να απομακρυνθούν από το σχολείο, να διακόψουν τη σχολική φοίτηση, να εμφανίσουν τάσεις φυγής από το σπίτι και να εξελιχθούν σε ενήλικες με αντικοινωνική και παραβατική συμπεριφορά.

Πώς φαίνεται ότι ένα παιδί έχει γίνει θύμα ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού;

Ορισμένες ενδείξεις που πιθανόν να υποδηλώνουν ότι το παιδί έχει πέσει θύμα βίας και εκφοβισμού στο σχολείο είναι:

- η μειωμένη διάθεσή του ή η άρνησή του να πάει στο σχολείο με πρόσημα κάποια αδιαθεσία,
- οι αδικαιολόγητες απουσίες του,
- η απροσδόκητη μαθησιακή του πτώση που αποτυπώνεται με βαθμούς που πέφτουν,
- το γεγονός ότι περνά το χρόνο του στα διαλείμματα κοντά στους εκπαιδευτικούς και τα γραφεία,
- το ότι καθυστερεί να πάει στο σχολείο ή αργεί να επιστρέψει στο σπίτι,
- το ότι τα ρούχα του είναι συχνά σκισμένα και κατεστραμμένα,
- το ότι έχει σημάδια και μελανιές στο σώμα ή άλλες ενδείξεις επίθεσης και αποφεύγει να εξηγήσει πώς συνέβησαν,
- το ότι χάνει συχνά τα πράγματά του,
- το ότι ζητάει συχνά χρήματα από τους γονείς του γιατί χάνει αυτά που του δίνουν,
- το ότι υπάρχουν ξαφνικές αλλαγές στη διάθεσή του που επιμένουν,

- το ότι παραπονιέται για ψυχοσωματικά προβλήματα,

Εάν ισχύουν κάποια από τα προηγούμενα, τότε ίσως να υπάρχει περιστατικό βίας και εκφοβισμού και το παιδί να χρειάζεται άμεση βοήθεια και υποστήριξη.

Τρόποι πρόληψης και αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού

Στα πλαίσια της πρόληψης έχουν εφαρμοστεί κάποια προγράμματα κατά του εκφοβισμού και της ενδοσχολικής βίας. Η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων αυτών οφείλεται κυρίως στην υιοθέτηση της κοινωνικής προσέγγισης, μιας ολιστικής προσέγγισης, που στοχεύει στην αλλαγή του κλίματος του σχολείου, ώστε να μην αναπαράγει τη βία. Στα πλαίσια της ολιστικής προσέγγισης οι παρεμβάσεις αφορούν όλους: το σχολείο, την τάξη, τον εκπαιδευτικό, τους μαθητές, τους γονείς τους και ολόκληρη την τοπική κοινωνία. Κάποιες αποτελεσματικές πρακτικές, σε επίπεδο σχολείου και τάξης, για εφαρμογή μιας στρατηγικής ενάντια στη βία, είναι:

σε επίπεδο σχολείου:

- διαμόρφωση καλού σχολικού κλίματος και επικοινωνίας, διαλόγου και εμπιστοσύνης ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές
- δημιουργία ξεκάθαρων κανόνων, που θα συνοψίζονται στο Σχολικό Κανονισμό. Ο Κανονισμός θα είναι προϊόν της συνεργασίας εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων. Μέσω του Σχολικού Κανονισμού θα προβλέπονται μεταξύ άλλων και οι βασικοί τρόποι διαχείρισης βίαιων συμπεριφορών στην καθημερινή σχολική ζωή.
- αξιοποίηση του θεσμού των μαθητικών συμβουλίων έτσι ώστε να επιτευχθεί η κατανόηση, η διαμόρφωση και η τήρηση των σχολικών κανόνων.
- δημιουργία σε κάθε σχολική μονάδα «ομάδας εκπαιδευτικών συμβούλων», που με κατάλληλη εκπαίδευση, ειδικές γνώσεις και δεξιότητες θα παρεμβαίνουν ύστερα από την εκδήλωση βίαιων ενεργειών, με σκοπό τη συμφιλίωση των μαθητών.
- δημιουργία «ομάδας μαθητών φίλιας» που αντιμετωπίζει περιστατικά ενδοσχολικής βίας
- αύξηση της επίβλεψης του σχολικού χώρου
- ευαισθητοποίηση και συνεργασία με τους γονείς, προκειμένου να σταματήσει ο κύκλος αναπαραγωγής και ενθάρρυνσης της ενδοσχολικής βίας
- συμμετοχή υποστηρικτικών μηχανισμών (ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών κλπ), για την επίλυση σοβαρών ζητημάτων που σχετίζονται και με παράγοντες εξωτερικούς των σχολείων, όπως προσωπικά ή οικογενειακά προβλήματα.

σε επίπεδο τάξης:

- συζήτηση στην τάξη για τον ορισμό, τις μορφές και τις επιπτώσεις της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού
- τρόποι και προτάσεις για πρόληψη και αντιμετώπιση από τους μαθητές: σύνταξη των κανόνων της τάξης ενάντια στη βία

- παροχή βοήθειας από μαθητές σε άλλους, για την επίλυση συγκρούσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε βία
- διεξαγωγή προγραμμάτων και βιωματικών εργαστηρίων που στόχο θα έχουν τη βελτίωση των κοινωνικών δεξιοτήτων και των σχέσεων συνύπαρξης - συνεργασίας.
- παροχή ευκαιριών για θετική έκφραση της επιθετικότητας (π.χ. μέσω των αθλημάτων)

Τι πρέπει να κάνουν οι γονείς

Εάν αντιληφθείτε ότι το παιδί σας είναι θύμα εκφοβισμού και βίας από συμμαθητές του στο σχολείο πρέπει να αποφύγετε παρορμητικές αντιδράσεις και να αντιμετωπίσετε όσο το δυνατόν πιο ψύχραιμα την κατάσταση:

- Συνεργαστείτε στενά με το σχολείο για να πληροφορηθείτε για την έκταση και τη σοβαρότητα του περιστατικού καθώς και για τους τρόπους αντιμετώπισής του
- Παρέχετε στο παιδί σας υποστήριξη και ασφάλεια
- Να του πείτε ότι τα πράγματα μπορούν να αλλάξουν μόνο αν «σπάσει η σιωπή»
- Να του εξηγήσετε ότι το να μιλήσει στους ενήλικες για περιστατικά βίας και εκφοβισμού δεν αποτελεί «κάρφωμα»
- Ακούστε προσεκτικά τι έχει να σας πει το παιδί σας για τα συναισθήματά του και για τις ανάγκες του
- Παρακολουθείστε την εξέλιξη της κατάστασης αλλά και την υγεία του παιδιού σας
- Αν το παιδί σας παραπονιέται για μεγάλο χρονικό διάστημα ότι έχει σωματικούς πόνους, αν παρατηρείτε ότι έχει δυσκολίες στον ύπνο ή αν αρνείται επίμονα να πάει στο σχολείο, επισκεφτείτε έναν ειδικό ψυχικής υγείας για παιδιά.

Εάν είστε γονείς παιδιού που ασκεί βία και εκφοβίζει συμμαθητές του στο σχολείο:

- Συνεργαστείτε με το σχολείο, για την αντιμετώπιση του προβλήματος του παιδιού σας σχετικά με τη βία
- Συνεργαστείτε με τον Διευθυντή και τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό του τμήματος του παιδιού σας για την εφαρμογή των κανόνων, των συνεπειών και την πρόληψη τέτοιων συμπεριφορών
- Παρακολουθήστε την εξέλιξη της κατάστασης και συνεργαστείτε στενά με το σχολείο. Παρατηρήστε αν το παιδί σας εμπλέκεται συχνά σε καβγάδες ή εκδηλώνει εκφοβιστική συμπεριφορά και με τα παιδιά της γειτονιάς ή και με εσάς στο σπίτι. Μιλήστε γι' αυτά στο Διευθυντή και τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό του τμήματος και συνεργαστείτε μαζί τους για να πάρετε βοήθεια

Όλα τα παραπάνω αποτελούν κάποιες άμεσες δράσεις σε επίπεδο πρόληψης και αντιμετώπισης του προβλήματος του εκφοβισμού και της βίας στο σχολείο. Χρειάζεται όμως ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρέμβασης, στο οποίο να συμμετέχει το σύνολο της

σχολικής κοινότητας αλλά και οι ευρύτεροι κοινωνικοί φορείς, προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου.

Ενδοικογενειακή Βία

Η ενδοικογενειακή βία είναι μία από τις μορφές της επιθετικότητας, της σκόπιμης δηλαδή πρόκλησης βλάβης κάποιος μορφής σε άλλους. Η βία περιλαμβάνει τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική βλάβη και εκφράζεται λεκτικά, σωματικά και ψυχολογικά. Το φαινόμενο της ενδοικογενειακής βίας και κατά συνέπεια της παιδικής κακοποίησης, είναι διαχρονικό, διαταξικό και διαγενεαλογικό. Δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος παράγοντας που να το προκαλεί ή να το καθορίζει.

Η βία λαμβάνει συχνά τις ακόλουθες εκφράσεις:

- απειλές
- εκφοβισμοί
- χειριστικές συμπεριφορές
- απομόνωση
- το να αφήνεται ένα παιδί χωρίς φαγητό για τιμωρία
- το να χρησιμοποιούνται (και να κακοποιούνται) τα παιδιά με διάφορους τρόπους με στόχο τον εκφοβισμό ή υποταγή της μητέρας
- συστηματική κριτική με ή χωρίς εξευτελιστικά σχόλια
- σεξουαλική κακοποίηση

Προφίλ γονέων

Οι γονείς οι οποίοι καταφεύγουν σε βία, έχουν σημαντική δυσκολία να ελέγξουν τον εαυτό τους ή διακρίνονται από ένα αίσθημα ανεπάρκειας για το γονεϊκό τους ρόλο και για την εικόνα του εαυτού τους γενικότερα, ενώ στον αντίποδα, κίνδυνο διατρέχουν και τα παιδιά από γονείς με έντονες ναρκισσιστικής φύσης ανάγκες προσοχής από άλλους, τις οποίες τείνουν να καλύπτουν χρησιμοποιώντας τα παιδιά τους. Παράλληλα, είναι και οι γονείς που είχαν κακές σχέσεις με τους δικούς τους γονείς. Με την κακοποίηση του παιδιού τους τείνουν ασυνείδητα να ανακουφίζονται και να ελέγχουν τα δικά τους παιδικά ψυχικά τραύματα μέσα από τη διαδικασία της "ταύτισης" με τον βίαιο και επιθετικό γονιό τους (φαύλος κύκλος βίας).

Η έρευνα καταδεικνύει πως τα επιθετικά αγόρια είχαν τουλάχιστον ένα τιμωρητικό γονέα, γονείς ανικανοποίητους, με διχονομία σε σχέση με θέματα ανατροφής και χωρίς μεταξύ τους τρυφερότητα (Herbert, 1998). Το γονεϊκό πρότυπο θα πρέπει να απέχει από εκείνο του "νταή" και του "παλληκαρά" αλλά να μην είναι και υποτακτικό και δουλοπρεπές. Οι γονείς θα πρέπει να επιδεικνύουν "συμπαθητική κατανόηση" και να εφαρμόζουν "διαφορική ενίσχυση", αμείβοντας την καλή και αδιαφορώντας ή αποδοκιμάζοντας την κακή συμπεριφορά.

Συνέπειες της ενδοικογενειακής βίας

Η διεθνής βιβλιογραφία επισημαίνει ότι η χρήση της σωματικής τιμωρίας αυξάνει την πιθανότητα εμφάνισης αντικοινωνικής συμπεριφοράς εκ μέρους του ίδιου του παιδιού. Επίσης, ερευνητικά αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι η συχνή υιοθέτησή της συνδέεται με

αρνητικά επακόλουθα (π.χ εμφάνιση ψυχολογικών διαταραχών, χαμηλή σχολική επίδοση, προβλήματα κοινωνικοποίησης κ.α) ενώ επισημαίνουν ότι αποτελεί σημαντικό παράγοντα κινδύνου για χρήση σωματικής βίας στην ενήλικη ζωή. Επιπλέον το σύνολο των ερευνητών συγκλίνουν στον αναποτελεσματικό της χαρακτήρα καθώς στην πλειοψηφία των περιπτώσεων οι ανήλικοι επαναλαμβάνουν την ανεπιθύμητη συμπεριφορά. Επιπρόσθετα, αμφισβητείται σημαντικά και η παιδαγωγική αξία του εν λόγω μέσου καθώς υποτιμά τη δύναμη και τα ευεργετικά αποτελέσματα του λόγου, και διδάσκει στα παιδιά ότι η χρήση σωματικής δύναμης αποτελεί θεμιτό μέσο επίλυσης προβλημάτων.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω συμπεραίνουμε την σπουδαιότητα των μέτρων αρωγής και προστασίας των θυμάτων. Η συμβολή ειδικευμένων επαγγελματιών (ψυχολόγων, γιατρών, εγκληματολόγων, νομικών, κοινωνιολόγων κ.τ.λ.), κρίνεται σημαντική και απαραίτητη για την παροχή θεραπευτικού - προστατευτικού πλαισίου. Καθώς επίσης και η καθιέρωση θεραπείας των υπολοίπων μελών της οικογένειας αλλά και μεταχείρισης του δράστη (ανάλογα με την περίπτωση). Τέλος επιτακτική καθίσταται η δημιουργία στρατηγικών πρόληψης, που θα αποτρέψουν την διαιώνιση του φαινομένου.

Τα παιδιά μέσα από την αγωγή τους πρέπει να μάθουν να ελέγχουν και να διαχειρίζονται ορθά το θυμό τους καθώς επίσης και την αξία της συγγνώμης δηλαδή της έμπρακτης αποδοχής του λάθους τους. Πρέπει να διδαχθούν τη διαπραγμάτευση μέσα από το διάλογο καθώς και την εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων. Οι γονείς θα πρέπει να μην είναι χαλαροί αλλά ούτε και εχθρικοί-επιθετικοί.

Χάσμα Γενεών

Είναι η διαφορά αντιλήψεων και νοοτροπίας και η συνα-κόλουθη αδυναμία συνεννόησης μεταξύ νέων και ηλικιωμένων.

Οι νέοι επικρίνονται από τους πρεσβυτέρους ως: Αντιδραστικοί, επαναστάτες, ριζοσπαστικοί, ασυμβίβαστοι, ανώριμοι, επιπόλαιοι, αφελείς, ανεύθυνοι, ευθυνόφοβοι, ασυνεπείς, ατίθασοι, δίχως σεβασμό, δίχως πείρα, αγνώμονες, οξύθυμοι, εγωιστές.

Οι μεγάλοι κατηγορούνται από τους νέους ως : Συντηρητικοί, οπισθοδρομικοί, αδιάλλακτοι, εγωιστές, από-λυτοι, καταπιεστές, προγονόπληκτοι, δίχως κατανόηση, κομφορμιστές, συμβιβασμένοι, αντιπρόσωποι του κατεστημέ-νου, πιστεύουν πως η δική τους γε-νιά ήταν καλύτερη

Οι ιδιαίτερες συνθήκες (κοινωνικές, πολιτικές, πολιτιστικές κ.α.) κάθε εποχής. Τότε μια γενεά διαμορφώνει τις δικές της αξίες τους κοινωνικούς στόχους τα ιδανικά της

Η κοινωνία και οι ανάγκες διαφέρουν, αλλά ο άνθρωπος δεν προσαρμόζεται πάντα σ' αυτές, παραμένει, συχνά, προσκολλημένος σε ιδέες και αρχές που δημιούργησε στην περίοδο της νεότητας.

Η διάσταση νέων δημιουργεί κάποια προκατάληψη και σχετική αδιαλλαξία και στις δύο πλευρές. Έτσι οι νέοι απορρίπτουν «εκ των προτέρων» τους μεγαλύτερους ως συντηρητικούς και συμβιβασμένους και οι μεγαλύτεροι τις νεανικές ιδέες στο όνομα της «πείρας» που έχουν αποκομίσει από τη ζωή. Κατ' αυτόν τον τρόπο λιγοστεύουν οι απόπειρες προσέγγισης τους και επέρχεται η έλλειψη επικοινωνίας.

Ο νέος περνά μια μεταβατική ηλικία. Στην οποία επικρατεί κρίση προσωπική, ιδεολογική, ηθική, προκειμένου να γνωρίζει τον εαυτό του και τη ζωή. Όλα είναι συγκεχυμένα στη συνείδηση του, πέφτει σε αντιφάσεις, αισθά-νεται ανασφαλής και εκδηλώνει επιθετική συμπεριφορά. Έρχεται, λοι-πόν, σε σύγκρουση με τον εαυτό του και τον κοινωνικό του περίγυρο.

Τα αρνητικά κοινωνικά-οικονομικά και πολιτικά φαινόμενα μιας εποχής αρκετοί νέοι τα αποδίδουν συνολικά στις προηγούμενες γενεές. Αυτό συμβαίνει λόγω της πολιτικής τους ανωριμότητας και της έλλειψης ορθής πολιτικοποίησης.

Οι νέοι, διαχρονικά, διακρίνονται για ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Τέτοια είναι: ο ρομαντισμός και ο έντονος συναισθηματισμός, η περίσσεια ενεργητικότητα με την οποία είναι φύσει φορτισμένοι λόγω της βιολογικής τους ακμής, η στράτευση τους σε αξίες, ιδεολογίες και οραματισμούς για τη δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου. Παράλληλα, η απορριπτική τους διάθεση απέναντι στις παραδοσιακές αξίες, τις αυθεντίες και τις συμβατικότητες, αποτίμηση με διαφορετικά κριτήρια από τους μεγαλύτερους των ηθικών αξιών, η αναζήτηση και ευκολότερη υιοθέτηση των νεωτερισμών κ.α.

Οι μεγαλύτεροι είναι ρεαλιστές, πιο ορθολογιστές σε σχέση με τους νέους. Επιφυλακτικοί στο καινούριο λόγω των πολλών διαψεύσεων τους στο παρελθόν. πιο συντηρητικοί, συμβιβαστικοί και διαλλακτικοί. Φορείς παραδοσιακών αντιλήψεων, αρχών και αξιών μιας άλλης εποχής. λιγότερο τολμηροί και αποφασιστικοί, λόγω αρνητικών εμπειριών

Ο νέος επιδιώκει αλλαγές, ανανέωση και έτσι συγκρούεται με το συ-ντηρητισμό των μεγάλων που επιθυμούν αναλλοίωτους τους θεσμούς που έχουν δημιουργήσει. Οι νέοι επιζητούν γρήγορες και επαναστατικές («εκ βάθρων») αλλα-γές. Οι μεγάλοι προτιμούν τις σταδιακές, με πολλές μεταβατικές φάσεις. Επιπλέον, το φαινόμενο οξύνεται, όταν οι δύο πλευρές οδηγούνται σε ακραίες αλληλοκατηγορίες:

Οι νέοι κατηγορούν τους μεγάλους για ασυνέπεια, ηθικισμό, υποκρι-σία, αδιαλλαξία, δογματισμό, ωφελιμιστικό πνεύμα, τυπολατρία, στείρα προσκόλληση στο παρελθόν και γενικότερα ως εκπροσώπους του κατεστημένου. Οι μεγάλοι: ψέγουν τη νέα γενεά για ανηθικότητα, ανευθυνότητα, μηδενι-σμό των ηθικών αξιών, οκνηρία, επιπολαιότητα, λατρεία της ευκολίας κ.α. Έτσι, μερικά αρνητικά φαινόμενα που παρατηρούνται σε ένα μικρό πο-σοστό μιας γενεάς, η άλλη πλευρά τα γενικεύει και τα αποδίδει στο σύ-νολο της.

Αίτια διεύρυνσης του χάσματος στην εποχή μας.

Οι σύγχρονοι νέοι είναι διαφορετικοί από αυτούς των προηγούμενων γενεών είναι πιο σφαιρικά ενημερωμένοι, είναι φορείς καλύτερης παιδείας, δέχονται μια πιο φιλελεύθερη κοινωνικοποίηση, διαμορφώνουν την προσωπικότητα τους σε πιο δημοκρατικές - ανε-κτικές κοινωνίες σε σχέση με το παρελθόν, ωριμάζουν γρηγορότερα, διεκδικούν πιο έντονα τα δικαιώματά τους.

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από αλλαγές σε όλους τους τομείς. Οι νέοι είναι πιο δεκτικοί στο καινούριο, επειδή βρίσκονται σε μια περίοδο αναζητήσεων, οι μεγαλύτεροι, αντιμετωπίζουν τις αλλαγές με επιφύλαξη ή και αντίδραση. Ακόμη χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα, ρευστότητα, αντιφάσεις, κλωνισμό των δεδομένων αρχών και αξιών. Όλα αυτά προβληματίζουν περισσότερο τη νέα γενιά την

Στα πλαίσια της καταναλωτικής κοινωνίας η ευδαιμονιστική αντίληψη επιβάλλει την υπερεργασία. Λείπει, επομένως, ο χρόνος για ουσιαστική επικοινωνία των γονέων με τα παιδιά τους και ψυχοπνευματική επαφή. ο νέος αντιδρά στο σύγχρονο τρόπο ζωής που δημιούργησαν οι με-γαλύτεροι και χαρακτηρίζεται από την υπερκατανάλωση, τη συμβα-τικότητα των σχέσεων, την εμπορευματοποίηση των αξιών, τον αθέμιτο ανταγωνισμό.

Τα σοβαρά οικονομικά προβλήματα της εποχής μας το υψηλό κόστος ζωής, η ανεργία των μεγαλύτερων και η αδυναμία επαγγελματικής αποκατάστασης νέων κ.λ.π. προκαλούν προστριβές στα πλαίσια της οικογένειας. Οι σημερινοί νέοι ζουν με έναν πιο

ελεύθερο τρόπο ζωής και υιοθετούν έναν τελείως διαφορετικό κώδικα ηθικής από τον παραδοσιακό. Συχνά εκφράζουν την επιθυμία μιας ακραίας απελευθέρωσης και έρχονται αντιμέτωποι με την οργή των μεγαλύτερων. Η κρίση του θεσμού της οικογένειας είναι πιο έντονη σήμερα, γεγονός που προκαλεί προβλήματα στις σχέσεις των μελών.

Προτάσεις γεφύρωσης του χάσματος.

- Συνειδητοποίηση ότι η αρμονική συνύπαρξη αποτελεί προϋπόθεση για την ατομική και κοινωνική πρόοδο.
- Ο συνδυασμός του ενθουσιασμού των νέων και της πείρας των ηλικιωμένων συνιστά προωθητική δύναμη σε κάθε κοινωνική, πολιτική, οικονομική και πολιτιστική δραστηριότητα.
- Αμοιβαία αναγνώριση δικαιωμάτων μέσα σε ένα φιλελεύθερο και δη-μοκρατικό κλίμα αλληλοσεβασμού.
- Οι μεγαλύτεροι: να αποβάλλουν μια διάθεση αδιαλλαξίας και υποτίμησης των νέων, να κατανοήσουν τα προβλήματα και την ιδιαιτερότητα της εφηβείας. Να αντιληφθούν πως κάθε εποχή έχει τη δική της ηθική και να αναπτύξουν μαζί τους έναν ισότιμο διάλογο.
- Οι νέοι: να απαλλαγούν από απολυτότητες και τη μόνιμη αντιρρη-τική διάθεση. Είναι ανάγκη να κατανοήσουν πως οι αλλαγές απαι-τούν χρόνο, συνεργασία και στα πλαίσια της οικογένειας να διαμορφωθούν συνθήκες βαθύτερης επικοινωνίας. Ο αυταρχισμός των μεγαλύτερων, η διάθεση επιβολής πρέπει να εκλείψουν, όπως και η απροθυμία των νέων να είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους.
- Ανάπτυξη δραστηριοτήτων (πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών) με κοινή συμμετοχή νέων και μεγαλύτερων. Έτσι, θα δημιουργηθούν προϋποθέσεις επικοινωνίας. Οι μεγαλύτεροι να αποβάλουν την υπερβολική συντηρητικότητα και την έμμονη στο δόγμα ότι «έτσι τα βρήκαμε και έτσι πρέπει να μείνουν». Γιατί η ζωή προχωρεί διαρκώς μπροστά και ισχύει πάντα η ρήση του Ηρακλείτου «Δυο φορές δεν μπορείς να μπεις στο ίδιο ποτάμι».

Η ασίγαστη συνήθεια των μεγαλύτερων να διδάσκουν και να συμβουλεύουν ενοχλεί ιδιαίτερα τους νέους. Λησμονούμε

ότι τα διδάγματα και τα λόγια δεν παιδαγωγούν, παιδαγωγούν και διδάσκουν τα παραδείγματα. Ας μην κάνουν το λάθος οι μεγάλοι να πιστεύουν ότι δημιούργησαν και παραδίδουν στους επιγόνους τον τελειότερο των κό-σμων και ας συνειδητοποιήσουν ότι η παρουσία τους στον κόσμο του παιδιού σαν ηθικό υπόδειγμα υπήρξε ανεπαρκής. Η γενιά τους μπλέχτηκε με εξοντωτικούς πολέ-μους, ότι πολλές φορές προσκύνησε το ταπεινό συμφέρον ανενδοία-στα, ότι οδήγησε σε μια κοινωνία που το ψέμα, η υποκρισία και η μόλυνση, φυσική και ηθική, την έχουν διαβρώσει. Αντί λοιπόν για μεγαλόστομους αυτοέπαινους, προτιμότερη θα ήταν μια ειλικρινής αυτοκριτική

Ας μην ξεχνάμε ότι ο νέος αντιμετωπίζει περίπλοκες δυσκολίες προσαρμογής στον κόσμο και η ζωή του δεν είναι τόσο ειδυλλιακή όσο μας φαίνεται. Βασανίζονται για να εκπορθήσουν την είσοδο σε μια ανώτερη σχολή, βασανίζονται για να εξασφαλίσουν μια ισχνά αμειβόμενη εργασία και ακόμη και σε προχωρημένη ηλικία εξαρτώνται οικονομικά από το πατρικό σπίτι, ενώ γύρω σφύζει η ζωή με τις προκλήσεις της και οι πειρασμοί που τους κυκλώνουν είναι ακαταμάχητοι. Σημαντικός είναι ο ρόλος που μπορεί να παίξει σ' αυτή την προσπάθεια ο δάσκαλος και το σχολείο.

Πηγές:

- <http://www.unic.gr/drugs/cultiv.htm>
- [«Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου»](#)
- <http://www.daniilidou.gr/?p=556>
- <http://www.paidorama.com/%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7/%CE%A3%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF/%CE%A4%CE%BF-%CF%86%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B2%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF.html>
- <http://www.tanea.gr/latestnews/article/?aid=4700230>
- <http://www.scoop.it/t/school-bulling>
- <http://tvxs.gr/taxonomy/term/26075>
- http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&http://www.antibullyingnetwork.gr/
- http://www.neoellinikiglossa.gr/attachments/File/dictionary/generation_gap.pdf
- <http://www.vlioras.gr/Philologia/Composition/Xasma.htm>
- <http://www.3lykeiokavalas.gr/miscellaneous/item/201->